

Techniky projektového řízení a finanční analýza projektů nejen pro ekonomy

**Martina Kuncová,
Jakub Novotný,
Radek Stolín
a kolektiv**

Recenzenti:

Doc. Ing. David Tuček, Ph.D.

Ing. Michal Šulc, Ph.D.

Autorský kolektiv:

Ing. Martina Kuncová, Ph.D. (vedoucí autorského kolektivu)

Mgr. Martina Benešová, Ph.D.

Mgr. Zdena Dostálová

Ing. Lenka Lízalová, Ph.D.

Ing. Jakub Novotný, Ph.D.

Ing. Petr Mulač, Ph.D.

Ing. Miloslav Reiterman

RNDr. Radek Stolín, Ph.D.

**Publikace byla zpracována za podpory prostředků rozvoje vědy a výzkumu
Vysoké školy polytechnické Jihlava**

Vydání knihy doporučila Vědecká rada nakladatelství Ekopress.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována žádnou formou, elektronickým, optickým, audio, mechanickým či jiným způsobem, včetně systémů na ukládání a vyhledávání informací, bez písemného souhlasu vydavatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Techniky projektového řízení a finanční analýza projektů nejen pro ekonomy

Martina Kuncová, Jakub Novotný, Radek Stolín a kolektiv

I. vydání – 2016

Vydalo nakladatelství Ekopress, s. r. o.

K Mostu 124, Praha 4

Odpovědná redaktorka Iva Kapcová

Sazba a obálka Ekopress, s. r. o.

Tisk Art D – Grafický ateliér Černý, s. r. o.

www.ekopress.cz

© Ing. Martina Kuncová, Ph.D., Ing. Jakub Novotný, Ph.D.,

RNDr. Radek Stolín, Ph.D. a kolektiv, 2016

© Ekopress, s. r. o., 2016

ISBN 978-80-87865-26-2

Obsah

1 Úvod	13
2 Projekt, projektový management a standardizace	15
2.1 Management	15
2.2 Projekt	15
2.3 Projektový management a standardizace	17
3 Procesy řízení projektů	18
3.1 Životní cyklus projektu a fáze řízení projektu	19
3.2 Zahájení projektu	21
3.2.1 Sestavení Zadávací listiny projektu	21
3.2.2 Identifikace zainteresovaných stran	22
3.3 Plánování projektu	22
3.3.1 Vytvoření projektového plánu	22
3.3.2 Sběr požadavků	22
3.3.3 Definování rozsahu	23
3.3.4 Tvorba WBS	23
3.3.5 Definování činností	23
3.3.6 Posloupnost činností	23
3.3.7 Odhad zdrojů činností	23
3.3.8 Odhad trvání činností	23
3.3.9 Návrh harmonogramu	23
3.3.10 Odhad nákladů	23
3.3.11 Stanovení rozpočtu	24
3.3.12 Plán kvality	24
3.3.13 Vývoj plánu lidských zdrojů	24
3.3.14 Plán komunikace	24
3.3.15 Plán řízení rizik	24
3.3.16 Identifikace rizik	24
3.3.17 Provedení analýzy kvalitativních rizik	24
3.3.18 Provedení analýzy kvantitativních rizik	24
3.3.19 Plán rizik – odezva	24
3.3.20 Plán obstarávání zakázek či nákupů	24
3.4 Realizace projektu	25
3.4.1 Řízení a správa projektové realizace	26
3.4.2 Zajišťování kvality	26
3.4.3 Získání projektového týmu	26
3.4.4 Vývoj projektového týmu	26
3.4.5 Řízení projektového týmu	26

3.4.6	Šíření informací	26
3.4.7	Řízení očekávání zainteresovaných stran	26
3.4.8	Provedení obstarávání zakázek	26
3.5	Monitoring a kontrola	26
3.5.1	Monitorování a kontrola projektové práce	27
3.5.2	Provádění integrovaného řízení změn	27
3.5.3	Ověřování rozsahu	27
3.5.4	Kontrola rozsahu	27
3.5.5	Kontrola harmonogramu	27
3.5.6	Kontrola nákladů	27
3.5.7	Provádění kontroly kvality	27
3.5.8	Zpráva o výkonu	27
3.5.9	Monitoring a kontrola rizik	27
3.5.10	Spravování obstarávání zakázek	27
3.6	Uzavření projektu	28
3.6.1	Vlastní uzavření projektu	28
3.6.2	Uzavření kontraktu	28
4	Studie proveditelnosti	29
4.1	Struktura studie proveditelnosti	30
4.1.1	Manažerské shrnutí	30
4.1.2	Základní idea projektu a jeho kontext	30
4.1.3	Analýza trhu a koncepce marketingu	31
4.1.4	Základní materiálové vstupy a dodávky	31
4.1.5	Lokalita projektu, jeho okolí a životní prostředí	31
4.1.6	Technické a technologické aspekty projektu	32
4.1.7	Organizace a režijní náklady	33
4.1.8	Lidské zdroje	33
4.1.9	Plán realizace (harmonogram) a rozpočet	33
4.1.10	Finanční analýza projektu	33
4.1.11	Analýza rizik	34
4.1.12	Závěr a vyhodnocení	36
4.1.13	Finanční analýza realizátora	36
5	Techniky plánování času, nákladů a zdrojů	37
5.1	Teorie grafů	37
5.2	Aplikace teorie grafů v operačním výzkumu	41
5.3	Síťová analýza	41
5.3.1	Metoda CPM	41
5.3.2	Metoda PERT	54
5.3.3	Metody MPM a PDM	58
5.3.4	Ganttův diagram	64
5.4	Simulace Monte Carlo při plánování projektů	65
5.5	Analýza zdrojů	79
5.6	Analýza nákladů	87

5.7	Software pro plánování projektů – MS Project	91
Dodatek kapitoly 5		120
d5.1	Minimální kostra grafu	120
d5.2	Maximální tok	122
d5.3	Nejkratší cesta v grafu	124
6 Základy finanční matematiky pro finanční analýzu projektu		132
6.1	Časová hodnota peněz	132
6.2	Ekvivalence peněžních hodnot	133
6.3	Ekvivalence peněžních hodnot při složeném úrokování	133
6.4	Grafické znázornění ekvivalence peněžních hodnot	136
6.5	Užití ekvivalence peněžních hodnot k řešení úloh	136
6.6	Hodnotová rovnice	139
6.7	Užití hodnotové rovnice pro řešení různých finančních problémů	140
6.8	Hodnotová rovnice investičního projektu	143
6.9	Vnitřní míra výnosnosti investičního projektu	143
6.10	Čistá současná hodnota investičního projektu	149
6.11	Průměrné kapitálové náklady	151
6.12	Inflace	154
6.13	Metody hodnocení investičních projektů podle výnosnosti	157
6.13.1	Metoda indexu rentability	157
6.13.2	Metoda čisté současné hodnoty	158
6.13.3	Metoda diskontované doby návratnosti	161
6.13.4	Metoda vnitřní míry výnosnosti	163
Dodatek kapitoly 6		165
7 Finanční řízení a analýza projektu		166
7.1	Příprava finanční stránky projektu	166
7.2	Cash flow projektu	167
7.3	Zdroje financování projektových aktivit	167
7.4	Postup při stanovení efektivnosti investičních projektů	168
7.5	Určení kapitálových výdajů na investici	170
7.6	Očekávané peněžní toky z investice	170
7.7	Stanovení průměrných nákladů na kapitál a aplikace metod hodnocení	172
8 Analýza nákladů a přínosů (CBA)		173
8.1	Úvod	174
8.2	Manažerské shrnutí	174
8.3	Popis podstaty projektu	174
8.4	Identifikace a popis dotčených skupin	174
8.5	Stanovení jednotlivých nákladů a přínosů	175
8.6	Vyhodnocení kritériálních ukazatelů a efektivity projektu	176
8.7	Analýza a vyhodnocení rizika	177
8.8	Závěr studie	177
9 Finanční analýza nositele projektu		178
9.1	Absolutní ukazatele	178

9.2	Poměrové ukazatele	179
9.2.1	Ukazatele rentability.	179
9.2.2	Ukazatele likvidity	180
9.2.3	Ukazatele aktivity.	181
9.2.4	Ukazatele zadluženosti.	182
9.2.5	Ukazatele kapitálového trhu.	182
9.2.6	Interpretace výsledků	183
10	Příklad finančního hodnocení efektivity projektu malé vodní elektrárny	188
10.1	Technická specifikace projektu.	188
10.1.1	Oprava jezu.	189
10.1.2	Náhon, odpad a jalový přepad	189
10.1.3	Strojovna	190
10.1.4	Strojně technologická část	191
10.2	Časový harmonogram projektu.	192
10.3	Základní vstupní údaje	192
10.3.1	Základní ekonomické ukazatele	192
10.3.2	Náklady a výnosy spojené s projektem	193
10.3.3	Zdroje financí	193
10.3.4	Zajištění dlouhodobého majetku	194
10.4	Finanční plán projektu	194
10.5	Hodnocení efektivity a udržitelnosti projektu	200
10.6	Řízení rizik	201
10.7	Závěr finančního hodnocení	203
11	Anglicko-česká terminologie	207
11.1	Základní pojmy projektového managementu – definice.	207
11.2	Varianty překladů do ČJ	211
	Literatura a zdroje.	215
	Resumé	217
	Rejstřík	218

1 ÚVOD

S projekty a jejich řízením se lze setkat v řadě oblastí i sektorů. Ve výrobě, v obchodě, v komerční sféře, ve veřejné sféře i v neziskovém sektoru. Termín projekt se stal až téměř jistým zaklínadlem a je někdy nadužíván, to nic ale nemění na významu projektového managementu a naopak to vyžaduje dané problematice dobře porozumět nejen terminologicky, ale i obsahově.

Dostupných publikací o projektovém managementu je dostatek i v českém jazyce, nechceme proto touto publikací opakovat to, co je kvalitně popsáno v jiných dostupných zdrojích.¹ Nicméně máme za to, že je vhodné – zejména pro čtenáře odborně orientované na ekonomické oblasti – samotnou problematiku projektového managementu doplnit o podrobnější výklad některých technik projektového managementu (techniky plánování času, nákladů a zdrojů či studii proveditelnosti) a o problematiku finanční analýzy projektů jako jisté ekonomické nadstavby vlastního projektového managementu. Ačkoli se tedy může zdát zaměření této publikace nesourodé, jejím hlavním cílem je hlubší popis těch částí, kterým se většina publikovaných děl zaměřených na projektové řízení věnuje spíše okrajově. Kniha tak může být využita jak studenty vysokých škol, kteří se zajímají o danou problematiku, tak odborníky v oblasti projektového řízení, kteří si chtějí rozšířit své znalosti.

Při zpracování publikace jsme vycházeli také ze zkušeností při výuce oborové specializace *Projektový management*, která je nabízena studentům bakalářského studijního oboru *Finance a řízení* na **Vysoké škole polytechnické Jihlava**.

Zvolili jsme následující strukturu: Nejprve zopakujeme základní vymezení problematiky projektového managementu (kap. 2) a stručně zrekapitulujeme procesy řízení projektů dle nejpoužívanější metodiky (kap. 3). V kapitole 4 pak představíme studii proveditelnosti jako souhrnný dokument vážící se k předrealizační fázi projektu i k jeho (ex ante) hodnocení. Následovat bude kapitola podrobně vysvětlující techniky plánování času, nákladů a zdrojů, obsahující i popis možnosti využití simulace Monte Carlo v projektovém řízení a nástin využití programů Microsoft Excel a Microsoft Project při plánování projektů (kap. 5). V kapitole 6 pak čtenáři osvětlíme potřebné základy finanční matematiky,

1 K samotné problematice metodiky projektového managementu můžeme čtenáři doporučit například:

SVOZILOVÁ, A. *Projektový management*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006, ISBN 80-247-1501-5 a novější vydání. Dále pak publikaci: ROSENAU, M. *Řízení projektů*. 3. vyd. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1506-0. Pro zájemce orientované na informatické projekty pak publikaci: OŠKRDAL, V., DOUCEK, P. *Praktické řízení ICT projektů*. Praha: Oeconomica 2015, ISBN 978-80-2452-073-5.

Ze zdrojů v anglickém jazyce pak jednoznačně: KERZNER, H. *Project management: A systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling*. 9th Edition. Hoboken (New Jersey): Wiley, 2006. ISBN 13 978-0-471-74187-9 a novější vydání, nebo BURKE, B.: *Project Management Techniques*. Burkepublishink.com, 2nd edition, 2013, ISBN: 978-0-9876683-0-1

na které navážeme problematikou finančního řízení a analýzy projektů (kap. 7), analýzou nákladů a přínosů (kap. 8) a finanční analýzou realizátora projektu (kap. 9). Celý výklad je uzavřen případovou studií (kap. 10) a základní anglicko-českou terminologií (kap. 11). Všechny použité zdroje jsou shrnuty v seznamu literatury v závěru knihy.

Kapitoly jsou dle potřeby členěny do maximálně tří úrovní s číslováním ve tvaru 1.2.1. a takto jsou i v textu odkazovány. Pokud jsou v publikaci odkazovány nějaké objekty (obrázky, tabulky), jsou uváděny návěštím objektu s velkým počátečním písmenem, číslem kapitoly, pomlčkou a pořadím daného objektu v kapitole (např. Obr. 5-2; Tab. 5-1). V případě, že jsou odkazovány vzorce, děje se tak ve tvaru # číslo kapitoly, tečka, pořadové číslo vzorce (např. #6.3). Příklady jsou číslovány podobně jako objekty (např. Příklad 2-1), navíc jsou pro zvýraznění jejich konce odděleny symbolem □.

Učebnici zpracoval autorský kolektiv ve složení:

Mgr. Martina Benešová, Ph.D. – kap. 11

Mgr. Zdena Dostálová – kap. 11

Ing. Martina Kuncová, Ph.D. – kap. 5

Ing. Lenka Lízalová, Ph.D. – kap. 7, 9, 10

Ing. Jakub Novotný, Ph.D. – kap. 1, 2, 3, 4, 6.12, 7, 10

Ing. Petr Mulač, Ph.D. – kap. 9

Ing. Miloslav Reiterman – kap. 11

RNDr. Radek Stolín, Ph.D. – kap. 6, 10

2 PROJEKT, PROJEKTOVÝ MANAGEMENT A STANDARDIZACE

V úvodu jsme deklarovali, že tato publikace se primárně nezaměřuje na základy projektového managementu, ale snaží se prohloubit pohled zejména na některé techniky využívané v projektovém managementu. Přesto je vhodné nejdříve alespoň stručně zopakovat některé základní koncepty a východiska.

2.1 Management

Naším tématem jsou specifické oblasti manažerských disciplín, první pojem, který je tedy vhodné si vymežit, je management.

Management je podle Vodáčka a Vodáčkové „*ucelený soubor ověřených přístupů, názorů, zkušeností, doporučení a metod, které vedoucí pracovníci užívají k zvládnutí specifických činností, jež jsou nezbytné k dosažení soustavy cílů organizace.*“² Manažerské funkce (činnosti) můžeme v nejjednodušší rovině členit na:

- plánování;
- organizování;
- vedení lidí;
- kontrolu.

2.2 Projekt

Neexistuje jediná univerzální definice projektu, byť používané definice se v mnoha ohledech překrývají. Uveďme si alespoň tři významné. Podle normy ISO 10006 je projekt „*jedinečný proces sestávající z řady koordinovaných a řízených činností s daty zahájení a ukončení, prováděný pro dosažení předem stanoveného cíle, který vyhovuje specifickým požadavkům, včetně omezení daných časem, náklady a zdroji*“.

Metodický standard organizace Project Management Institut (PMI), tzn. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide) uvádí, že „*projekt je dočasné úsilí podstoupené k vytvoření jedinečného produktu, služby či výsledku.*“³

2 VODÁČEK, L – VODÁČKOVÁ, O. Management – Teorie a praxe pro 90. léta. Praha: Management Press, 1996, ISBN 80-85943-19-0, s. 14.

3 A Guide to the Project Management Body of Knowledge: PMBOK Guide. 5th Edition.

Jako nejkompexnější považujeme vymezení H. Kerznera: „Projekt je jakákoli množina aktivit a úkolů, které mají specifický a jasný cíl, mají definovaný počátek a konec, finanční limitaci, spotřebovávají lidské zdroje a jiné než lidské zdroje a jsou multifunkcionální.“⁴

Čím se tedy liší projekt od jiné manažersky řízené aktivity, např. běžné (provozní) manažerské agendy? Je to zejména jedinečnost projektu vymezená jeho časovou a rozpočtovou ohraničeností, výsledkem je pak také jedinečný výstup (produkt či služba). Dále multifunkcionalita, kterou můžeme uchopit i jako nutnost sestavit projektový tým složený z různě odborně (funkčně) orientovaných členů, obvykle z různých útvarů dané organizace.

Příklad 2-1

Příkladem projektu může být např. stavba rodinného domu, zavedení nového procesu ve firmě, realizace vzdělávacího kurzu či vstup výrobce na nový trh.

□

Poslední uvedená definice může sloužit i jako jednoduché vodítko při úvodním vymezení konkrétního projektu. Tedy určení základních charakteristik pro danou skupinu aktivit (tj. projekt):

- Jaký je jejich specifický⁵ cíl.
- Jaké je časové omezení (počátek – konec).
- Jaké je finanční omezení (rozpočet).
- Jaké zdroje jsou potřeba.
- Jaký potřebuji projektový tým (tj. jaké „funkce“ mají členové týmu ovládat).

Projekty plní současně tři požadavky, které směřují k dosažení cíle projektu. Mají tedy jakýsi „trojrozměrný cíl“, který Rosenau⁶ označuje termínem „trojimperativ“:

- nároky na provedení;
- nároky na časový plán;
- nároky na rozpočtové náklady.

Úspěch projektu vyžaduje, aby všechny tři imperativy byly konkrétní, ověřitelné a dosažitelné. Z tohoto důvodu je zásadní, aby tým pracující na projektu „trojimperativu“ tohoto projektu porozuměl. Úspěšné řízení projektu znamená dosáhnout stanoveného cíle projektu v termínu a v rámci rozpočtových omezení.

Newtown Square (Pennsylvania): Project Management Institute, Inc., 2013. ISBN 978-1-935589-67-9, s. 3.

4 KERZNER, H. Project management: A systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling. 9th Edition. Hoboken (New Jersey): Wiley, 2006. 1014 s. ISBN 13 978-0-471-74187-9.

5 Cíl projektu by měl být jednoznačně vymezen nejlépe měřitelným způsobem.

6 Viz ROSENAU, M. Řízení projektů. 3. vyd. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-1506-0.

2.3 Projektový management a standardizace

Někteří autoři rozlišují mezi pojmy projektové řízení, řízení projektů a projektový management. Toto rozlišování chápeme jako poněkud uměle vytvořené a všechny uvedené pojmy budeme v dalším textu považovat za synonyma.

Projektový management můžeme dle standardu PMBOK Guide vymezit jako aplikaci vědomostí, dovedností, nástrojů a technik pro činnosti projektu za účelem dosažení projektových požadavků.

Při řízení projektů lze pochopitelně postupovat různým způsobem, nicméně z manažerského pohledu je nejefektivnější postup řízený jasnou a osvědčenou metodikou. Existuje celá řada standardů pro řízení projektů. Jako příklad rozšířených metodik můžeme uvést již zmiňovaný PMBOK Guide organizace Project Management Institut, dále standard IPMA Competence Baseline organizace International Project Management Association či Project in Controlled Environments 2 (PRINCE 2) britské Office of Government Commerce. Řada specifických oblastí (například softwarové inženýrství) pak má své vlastní oborové metodiky a standardy.

V této knize budeme vycházet zejména ze standardu PMBOK Guide, přiblížíme však jen základní kostru uvedené metodiky, která odpovídá zopakování nutných základů pro pochopení projektového přístupu.